

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

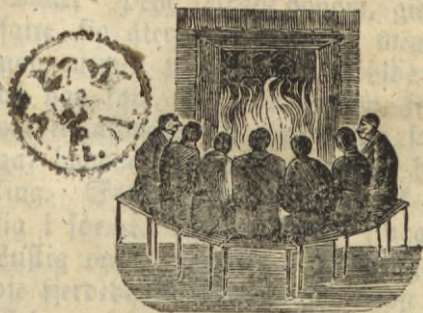
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Folk-Sagor

26.

Sanct Pebr och Broder Lustig.

Är huru roligt,
Wid brasan förtroligt
Att höra talas om jettar och troll
Om winterqvällen,
Då trollen på hällen dansa sin ringdans
I stjerneklar natt.

Kalmar. Tryckt hos Otto Westin. 1856.
pris: 4 fl. bfo.

Prognostik

Sanct Peter

Ergeben

Verlag von C. F. W. Neumann, Neudamm, 1850.

Preis: 1 R. 10 S.

Det var en gång ett långvarigt krig, och då det blef slut fingo många soldater affsked. Broder Lustig fick också sitt affsked, och ingenting mer än litet kommissbröd och fyra skilling i penningar; dermed drog han sina fårde. Men Sanct Pehr hade, som en fattig tiggare, satt sig utmed vägen, och då Broder Lustig kom, bad han honom om en allmosa; då sade denne: "käre wån! hwad skall jag gifwa dig? jag har varit soldat och fått mitt affsked, och för resten ingenting utan litet kommissbröd och fyra skilling, och när det är slut, så måste jag tiggaså så wål som du. Men något skall du i alla fall få." Derpå delade han brödet i fyra delar, gaf Apostelen den ena delen och tillika en skilling. Sanct Pehr tackade honom, gick längre fram och satte sig åter som tiggare, men i en annan skepnad, utmed vägen, som Soldaten skulle gå, och då han kom, bad han honom, liksom förra gången, om en allmosa. Broder Lustig sade som förut, och gaf honom åter en fjerdedel af brödet och en skilling. Sanct Pehr tackade, gick längre fram, satte sig i förwäg som en annan tiggare och bad broder Lustig om en allmosa. Denne gaf honom nu tredje fjerdedelen af brödet och tredje skillingen. Sanct Pehr tackade, och broder Lustig fortsatte sin wäg, men hade nu ej mer än en fjerdedel af brödet och en skilling. Dermed gick han i ett wårds hus, åt sitt bröd och köpte dricka för skillingen. Då han slutat gick han vidare, och då mötte han åter Sanct Pehr, men i en affskedad soldats skepnad, som sade till honom: "god dag, kamrat! kan du ge mej ett stycke bröd och en skilling till dricka?" —

"Swar skulle jag taga det ifrån? swarade broder Lustig; "jag har fått mitt affked, och fördrifrigt intet utom litet kommissbröd och syra skilling i penningar; tre tiggare har jag mött på landsvägen, hwar och en af dem har jag gifwit en fjerdedel af mitt bröd och en skilling i penningar. Nu är jag pank, och om du inte har mer än jag, så kunna wi följas åt för att tigga" — "Nej, det kan just icke behöfwas," swarade Sanct Pehr; "jag förstår mig litet på doktoriet, och dermed kan jag nog förtjena mig så mycket iag behöfwer." "Men jag," sade Broder Lustig, "förstår mig allsintet på sådant, derföre får jag wäl gå ensam och tigga." — "Du kan följa med mig," sade Sant Pehr; "om jag förtjenar något, så skall du få hälften med." — "Det war rätt bra!" sade Broder Lustig, och så följdes de åt. De kommo till en bondstuga, och som de hörde en ömkelig jemmer och klagan derinne, så gingo de in. Der låg mannen och drogs med döden, och hustrun grät och jemrade sig. "Håll upp med ert gråtande," sade Sanct Pehr, "jag will göra er man frisk," tog en salswa ur fickan och botade i ögonblicket den sjuke, så att han stod upp alldeles frisk. Mannen och hustrun sade nu i deras hjertans glädje: "huru skola wi belöna er?" Men Sanct Pehr wille ej emottaga något, och ju mer de trugade honom, des mer wågrade han. Men Broder Lustig stötte Sanct Pehr på armen och sade: "tag emot du! wi behöfwa det nog". Sluteligen bad bondhustrun att Sanct Pehr åtminstone skulle emottaga ett lamm, men han wille alldeles icke. Då stötte Broder Lustig honom i sidan, och sade: "tag då emot, din dumma f—n; wi behöfwa det

ju!" Sanct Pehr svarade: "ja, jag skall emottaga lammet, men jag bär det icke; vill du ha det, så får du sjelf bära det." — "Dermed har ingen nöd," sade Broder Lustig, och tog lammet på armlarna. De gingo nu vidare och kommo till en skog, men då började lammet bli tungt för Broder Lustig, och han desutom ganska hungrig hvarföre han sade; "se här en wacker plats här kunna wi hwila och steka vårt lamm." — "Alltör gerna," svarade Sanct Pehr; men jag förstår mig ej på att laga mat, derföre får du sjelf göra det; jag skall emellertid gå och se mig litet omkring; men du får ej börja äta, förr än jag är tillbaka, jag skall nog infinna mig i rättan tid." — "Gå du," sade Broder Lustig, "jag skall nog draga försorg om steken." — Sanct Pehr gick nu bort, och Broder Lustig gjorde eld och tillagade steken på bästa sätt sig göra låt. Då steken redan en lång stund warit färdig och Sanct Pehr ej återkom, började Broder Lustig att äta, skar ut hjertat och åt upp det helt och hållet. Straxt derefter kom Sanct Pehr tillbaka; "du kan gerna äta upp hela lammet, jag vill bara ha hjertat, gif mig det." — Då tog Broder Lustig knif och gaffel, låtsade som han sökte efter hjertat, men kunde ej finna det. "Hwar har det då tagit wägen?" frågade Sanct Pehr. "Det wet jag inte," svarade Broder Lustig; "men nu kommer jag ihog mig! å' wi inte ett par riktiga narrar, som söka efter hjertat? ett lamm har ju icke något hjertat." — "Det war något helt nytt," sade Sanct Pehr; "alla andra djur ha ju hjertan, hvarföre skulle då lammet wara utan?" — "Nej kamrat! tå nk du bara efter, så skall du påminna dig, att det werkeligen

ej har något." — "Nå wäl!" sade Sanct Pehr, "finns der intet hjerta, så kan du spisa hela lammet ensam." — Broder Lustig han åt, och gömde resten i ränfseln.

De gingo längre fram och kommo till ett träff, som de måste wada öfwer. "Gå du förut," sade Sanct Pehr. "Nej," swarade Broder Lustig, "gå du förut;" och tänkte, om wattnet är för djupt för honom, så låter jag bli, att gå dit. Då wadade Sanct Pehr öfwer, och wattnet gick honom till knäna. Nu skulle Broder Lustig också gå öfwer, men wattnet steg allt högre ända till halsen på honom.

Han ropte då: "broder, hjelp mig!" Sanct Pehr sade: "will du tillstå, att du åtit upp lammets hjerta?" — "Nej! det har jag icke gjort." Då steg wattnet ända till munnen. "Hjelp mig broder." — "Will du tillstå, att du åtit upp lammets hjerta?" — "Nej, det har jag icke gjort." — Sanct Pehr wille ej låta honom drunkna, utan lät wattnet sjunka och hjälpte honom öfwer.

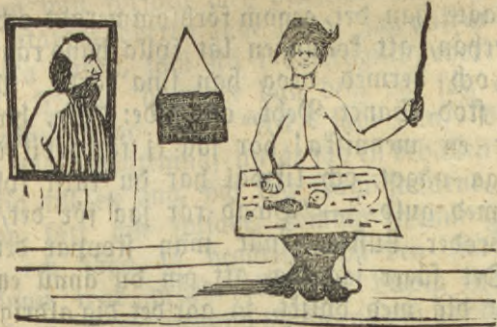
De drogo nu vidare, och kommo till ett rike, der de singo höra, att prinsessan war döds sjuk. "Holla, min broder!" sade soldaten; "det är en fångst för oss; göra wi henne frisk, så äro wi hulpne för

all vår tid." Men han tyckte att Sanct Pehr gick nog långsamt. "Nå, tag benen med dig, bror lilla," sade soldaten, "att wi hinna fram medan det ännu är tid." Men Sanct Pehr gick beständigt långsammare, ehuru mycket broder Lustig skyndade på honom, tills de slutligen fingo höra, att prinsessan war död. "Der ha wi det," sade soldaten; "det är frukten af din sömniga gång." — "War du bara lugn," sade Sanct Pehr, "jag kan göra långt mera än bota sjuka, jag kan ästwen upp-wäcka döda." — "Nå, om det är sant, så will jag gifwa mig tillfreds, men då ska wi åtminstone ha halfwa riket för beswäret." Derpå gingo de till flottet, der allting utmärkte den djupaste sorg, men Sanct Pehr sade till konungen att han wille göra prinsessan leswande igen. Han blef nu införd till den döda, lät sätta en stor kittel med watten på elden att koka och aflägsnade alla närwarande, utom broder Lustig. Derpå skar han lös alla den dödas lemmar och kastade dem i wattnet, lade dem i kitteln och lät dem koka. Då allt köttet war fallet från benen, tog han dem allesamman, lade dem på bordet i deras naturliga ordning och befALLEte den döda stå upp. Då när han tredje gången gjort det uppreste sig prinsessan, frisk och skön. Konungen blef nu af hjertat glad, och sade till Sanct Pehr: "begär din lön, och om du också fordrar mitt halfwa rike, så will jag gifwa dig det." Men Sanct Pehr swarade, att han ej fordrade någonting. — "Du dummer Jöns" tänkte broder Lustig, stötte Sanct Pehr i sidan och sade: "war då intet tokig! om du ej behöfwer något, så behöfwer nog jag." Sanct Pehr wille ändå ej mottaga något,

men som konungen såg, att broder Lustig gerna wille ha något, så lät han skattmästaren fylla hans ranssel med guld. Nu wandrade de vidare, och då de kommo till en stor skog, sade Sanct Pehr: "Nu skola wi dela guldet." — Derpå delade han guldet i trenne delar. Då tänkte Broder Lustig: "Nu har han åter en skruf lös, som gör tre delar och wi äro blott två." Men Sanct Pehr sade: "Nu har jag ganska noga delt det: en del för mig en del för dig och en del för den som åt upp lammet's hjerta." "Ah, det har jag gjort!" swarade Broder Lustig och strök hurtigt guldet till sig. "Du kan tro mig att det är sant." — "Huru kan det vara sant? ett lamm har ju intet hjerta?" — "Ah jo, kära bror! wißt har lammet ett hjerta, så wäl som alla andra djur; hwarföre skulle det ensamt vara utan?" — "Nå wäl! sade Sanct Pehr, "behåll du allt guldet allena; men jag blir ej längre hos dig, utan will gå min wäg ensam." — "Som du will, hjertans bror," swarade soldaten "lef wäl!"

Sanct Pehr gick en annan wäg, och Broder Lustig tänkte: "Det är bra att han går förut, ty han är likwäl en nästan för allwarsam reskamrat." Nu hade han wisserligen guld nog, men förstod ej att hushålla dermed utan slösade och skänkte bort det till höger och wenster. Då kom han till ett land, der han fick höra, att prinseskan war död. "Aha," tänkte han, "det skall bli bra, jag will göra henne lefwande igen, och låta betala mig, så det förflår." Han gick alltså till konungen, och tilböd sig att uppväcka den döda. Konungen hade hört att en

affledad soldat drog omkring och uppväckte döda, och trodde att Broder Lustig war densamma; men som han ej fullkomligt trodde honom, tillfrågode han sitt råd derom, som sade, att då hans dotter nu wore död, så kunde han wäl wåga försöket. Broder Lustig lät hemta watten i en kittel, afslågsnade alla närwarande, skar lemmanne från hwarandra, kastade dem i wattnet och gjorde eld under kitteln, alldeles som han sett Sanct Pehr göra. Wattnet kokade och köttet föll af; då tog han upp benen och lade dem på bordet, men förstod ej i hwad ordning de skulle ligga, utan lade alltsamman upp och nedwändt. Derpå ställde han sig framför bordet och befallte den döda stå upp; och gjorde det tre gånger, men Prinsehan rörde sig ej. Då sade han detsamma tre gånger till, men lika förgäfwes. "Du sakramenska Prinseha! ståt upp, säger jag, eller skall den och den ta dig"

Som han sagt detta, kom Sanct Pehr in genom fönstret, i samma skepnad, som förr, och sade? "du ogudaktiga menniska, hwad tar du dig för huru kan den döda uppstå, då du på det sättet har

kastat hennes ben om hvarandra?"—"Käre Bror! jag har gjort så godt jag har kunnat," svarade Soldaten. "Denna gång vill jag hjälpa dig ur nöden," sade Sanct Pehr; "men det säger jag dig, om du en gång till företager dig sådant, så är du olycklig; ej heller får du begära eller emottaga något af konungen." Derpå lade han benen i deras naturliga ordning och befalste henne stå upp; och Prinsessan stod upp, friskt och skön som förut. Sanct Pehr begaf sig derpå åter ut igenom fönstret, och broder Lustig war glad, att det lyckades så wäl, men förargade sig också deröfwer, att han ej tordes emottaga något. Jag wille wäl weta, tänkte han, hwad han har för flugor i hufwudet; hwad han ger med ena handen, det tar han igen med den andra.

Konungen tilböd broder Lustig allt hwad han wille hafwa, men han tordes ej emottaga något, dock bragte han det, genom förblommeradt och listigt tal, derhån, att konungen lät fylla hans ränfel med guld, och dermed drog han sina fårde. Utanför porten stod Sanct Pehr, och sade: "Se, hwad du är för en menniska! har jag ej förbjudit dig att emottaga något, och likwäl har du låtit fylla din ränfel med guld."—"Hwad råar jag för det," svarade broder Lustig, "när man stoppar det dit?"—"Det säger jag dig, att om du ännu en gång befattar dig med dylikt, så går det dig aldrig wäl."—"Ah, söta bror; frukta ingenting, nu har jag guld, och då behöfwer jag ej gå och twätta benknor."—"Ja det lär wist räcka länge; men på det du ej mer skall gå förbudna wägar, så will jag gifwa din ränfel den förmågan att allt hwad du

önskar dig uti densamma, skall genast wara der. Lef wäl! nu ser du mig aldrig mera." — "Gud wälsigne dig!" sade broder Lustig, "det war rätt wäl, att han gick; jag skall wisst icke följa dig du besynnerliga menniska," tänkte han. Men den kraft, Sanct Pebr meddelat hans ränsel, kom han ej ihåg.

Broder Lustig wandrade omkring med sitt guld, och förflöste alltsammans liksom första gången. Då han slutligen ej hade mer än 4 st. qwar kom han till ett wårdsbus och tänkte: "att hålla på dessa 4 st. är ej wårdt!" lät så gifwa sig för 3 st. win och för 1 st. bröd. Under det han satt och drack stack luften af gåsstek honom i näsan. Broder Lustig kikade ikring sig och fick se att wården hade två gås stående i kakelugnen. Då föll det honom in att hans kamrat sagt att hwad han önskade i sin ränsel det skulle komma dit. "Godt" tänkte han, "jag will försöka med gåsena;" alltså gick han ut och utanför dörren sade han: "jag önskar att de två stekta gåsen, som stå i kakelugnen, wore i min ränsel!" Derpå öppnade han den, och såg att de båda gåsen lågo der. "Uck," sade han, "det der war en skön inrättning; nu är jag en behållen man," begaf sig till en ång, och tog fram stekarne. Under det han satt och spisade, kommo tvenne gesäller gående och sågo så begärligt på den ena gåsen som ännu war orörd. Broder Lustig tyckte sig hafwa nog af en, ropade gesällerna och gaf dem den andra. De tackade honom och gingo till wårdsbuset, låto der gifwa sig win och bröd, togo fram gåsen, som de fått, och började spisa. Wårdsinnan såg detta, och sade till sin man: "de fitta och äta gåsstek, se efter om det icke är en af våra, som

stodo i kakelugnen." Wården såg efter, men kakelugnen war tom." "Hwad? ni tjuvpack! wilja ni åta gåsstek på det sättet? betala genast, eller skall jag prygla er gula och gröna." De swarade, att de ej stulit gåsen, utan erhållit den till skänks af en afskedad soldat, ute på ången. — "Ni skall ej sätta warnåsa på mig," sade wården; "soldaten har varit här, och han gick som en årlig karl härifrån ty honom påfåde jag på; men ni åro tjuvwar och skola prompt betala." Som de ej kunde betala, tog wården kåppen och piskade ut dem.

Broder Lustig fortsatte sin wåg, och kom till ett präktigt slott, utmed hwilket stod ett dåligt wårds-hus. Han gick in och bad om nattqvarter, men wården afwisade honom, sågande; "här finns ingen plats, huset är fullt af främmande." — "Det törundrar mig," sade Broder Lustig, "att de komma till er, och ej gå till det präktiga slottet." — "Ja," swarade wården "det är ej narri, att ligga der en natt. Ännu har ingen, som försökt det kommit lefwande derifrån." — "Om andra försökt det," sade Broder Lustig "så will jag åfwen försöka det." "Låt ni bli det, det kostar er hals." — "Åh inte

skall det kosta halsen heller; gif mig bara nyckeln, samt mat och drick." Då gaf wården honom nyckeln, samt mat och drick, och dermed gick broder Lustig in i slottet, gjorde sin aftonmåltid, och då han slutligen blef sömnig, lade han sig på golfwet, ty der fanns ingen säng.

Han somnade snart, men om natten wäcktes han af ett starkt buller. Han satte sig upp och såg nio swarta onda andar, som slutit en ring omkring honom och dansade.

Broder Lustig sade: "Dansa ni, så länge ni orka; men kom bara inte mig för nära." Men de onda andarne kommo allt närmare och närmare, så att broder Lustig blef slutligen ond, tog en stol och slog omkring med den.

Nio onda andar mot en soldat war likwål för mycket, så att när han slog till en, ryckte en annan honom i håret. o. s. w.

"Åh, aj satans pack!" ropade han, "nu blir det för mycket rasande, men wänta bara litet! och der på sade han: "jag önskar alla de nio onda andarna i min ränsel!" Ett tu tre, så woro alla der; han spände igen och kastade den på golfwet. Nu blef det alldeles tyst, hwarföre broder Lustig ånyo lade sig, och sof till ljusa dagen.

Då kommo wården och den adelsmannen, som war egare till slottet, för att se huru det gått med honom. När de sågo honom friskt och munter, blewo de förundrade och frågade om andarne ej stört honom? Ah nej," swarade broder Lustig, "jag har dem alla nio i min ränsel, nu kan ni åter i frid och ro bebo ert slott, ty hädanefter skall det wist aldrig spöka der."

Adelsmannen tackade honom och belönade honom frikostigt, samt erbjöd att om han wille blifwa qwar i hans tjenst, så skulle han blifwa försörjd till döddagen.

Derefter gick broder Lustig till en smedja, lade rånselfn, med de nio onda andarne uti, på stället och bad smederna att slå på. De slog af alla

kraster med sina stora släggor, så att andarne höllo en ömkelig låt. När han öppnade rånselfn woro åtta döda, men den nionde, som sutit i ett weck, war ännu lefwande, smög sig ut och for åter till h—tet.

Sedermera wandrade broder Lustig långt och länge omkring i werlden, men slutligen blef han gammal och tänkte på sin död. Då gick han till en eremit, som war känd för en from man, och frågade honom hwad han borde göra för att komma till ett bättre lif. Eremiten swarade: "du skall gå den smala wägen, så kommer du dit, ty den

drager åt himlen." Broder Lustig svarade: "jag tycker visserligen ej om smala vägar, isynnerhet när jag fått mig en tår på tand; men jag vill dock försöka," och derned drog han åstad. Då han gått länge fick han på afstånd se en svart port. "Aha!" tänkte han, "der är säkert ett värds hus beläget. Det kom rätt bra till pass, ty jag känner mig ganska hungrig;" tog så en afväg och var snart wid porten. Han klappade på och portwaktaren ropade: "wer da?" samt tittade ut, för att se, hwem det var; men då han fick se broder Lustig blef han förfärad, ty han var just den nionde onde anden, som sluppit ur rånslin, mörbultad och med blått öga. Genast slog han porten i lås; men broder Lustig ropade förundrad: "hallo, kamrat! slå inte igen butiken så der, utan öppna, på det jag må få mig lite till bästa!" Portwaktaren sprang till förmannen för inrättningen och sade: "derute står en soldat med rånsl på ryggen och vill in, men släpp ej in honom, ty då önskar han hela inrättningen i sin rånsl och bultar kalops af oss allesamman, och det wore skada på slag. Det är densamme som släggade ihjäl 8 af mina kamrater och nästan rådbräkade mig." Lucifer (ty detta var hans residens) lärer blifwit het om dronen och han kommenderade: "affärda honom genast, ty eljest få wi säkert en ånda med förskräckelse." Portwaktaren ilade åter på sin post, men wägade ej att öppna porten utan stack hufwudet ut genom en glugg och sade: "gå din wäg, här slipper du ej in! — "Hör på!", ropade broder Lustig, "affärda ni alla resande på det wiset, så lär ni ej ha stor behållning"; hwarpå han gjorde höger om och fortsatte sin marsch

till dess han kom till himmelrikets port, der Sanct Pehr höll wakt. Broder Lustig kände igen honom och tänkte: "han har säkert gått samma wäg som jag" derpå bad han att få slippa in. Men Sanct Pehr som alltförwål kände hans fel och brister sedan de wandrade tillsammans, drog detta i betänkan- kande och gaf ett undwiskande swar. "Nå wål," sade Broder Lustig; "ester du ej will släppa mig in, så kan du återfå din rån- sel." — "Gif hit," sade Sanct Pehr, emottog rån- selen genom gallret, och hängde den på sidan af sin stel. Då sade Broder Lustig: "nu önskar jag mig sjelf i rån- selen!" — Ett tu tre war han i rån- selen, och satt nu i himlen, och

Sanct Pehr fann soldatens infall så lustigt, att han höll på att rikna af skratt då han såg honom krypa ur rån- selen, hwarföre han ock fick bli qwar.